

The background is a stylized, high-contrast map of a city grid. The streets are represented by thick black lines on a dark grey background. A prominent white line with small white dots along its length traces a path through the grid, starting from the top left and moving generally towards the bottom right. In the top left corner, there is a large, solid orange graphic element that resembles a stylized letter 'E' or a series of overlapping rectangular shapes. Two white text boxes are overlaid on this orange shape.

LA REVISTA
DE L'EIXAMPLE

PUBLICACIÓ GRATUÏTA
VINT-I-NOVÈ NÚMERO, JULIOL 2009

// EDITORIAL

Fa 150 anys que el disseny d'Ildefons Cerdà per a urbanitzar el Pla de Barcelona es va aprovar. Abans d'allò, què havia estat necessari perquè la Barcelona emmurallada s'expandís. L'any 1840 Pere Felip Monlau va escriure la memòria *Abajo las murallas!!!*, la primera gran reivindicació escrita de l'Eixample: hi descriu una Barcelona ofegada pels murs, amb problemes d'higiene pública i amb ganes de convertir-se en una ciutat

moderna. A "Inspiració a l'Eixample" celebrem l'arribada de l'estiu i que Barcelona és plena de coloms amb l'escultura *El bon temps perseguint la tempesta*, d'Apel·les Fenosa. El "Comerç amb molta Història" ens apropa a tres generacions de Parramon que han cuinat menús de migdia a Urgell amb Consell de Cent.

// L'ENTREVISTA DE LES 10 CRISTINA PUIG

»1. Tres raons per viure a l'Eixample.

Per a mi és l'autèntic cor de la ciutat, i això que jo sóc de Sant Andreu!

Em permet anar caminant a molts dels llocs que freqüento, tant a restaurants com a bars musicals, al gimnàs... M'agraden les seves cases de façanes modernistes. Sempre he tingut clar que si anava a viure a l'Eixample havia de ser una finca antiga. M'agrada que els diumenges quedi pràcticament desert...

»2. L'Eixample és de color...

Gris i verd: el gris dels carrers i el verd dels arbres, i de nit, amb llums de neó. Jo, que visc al Gaixample, tinc la sort de tenir molts colors de l'arc de Sant Martí a la vora.

»3. A quina estació de l'any el prefereix?

La primavera, sens dubte!

»4. Quina música li posaria?

Ostres... Jo és que sóc molt "musiquera" i fer-me'n triar una... és massa complicat! De fet, mentre passeges, la música ja la posen els bars que hi ha a l'Eixample; per tant... li van bé totes!

»5. Quin racó de l'Eixample hauríem de descobrir?

Els passatges parcialment de vianants que creuen alguns dels carrers més emblemàtics, com ara el de la Concepció, el de Mercader, el de Domingo, el de Lluís Pellicer, el de Permanyer...

»6. Què fa quan no treballa?

Surto! M'agrada quedar amb amics que no puc veure per culpa de la feina, o estar-me a casa, escoltant música, llegint. Però, per poc que puc, agafo el cotxe i marxo fora. Si hi ha sol, platja, unes bones escopinyes i, sobretot, la gent que estimes, ja no cal res més.

»7. La vetllada perfecta és...

Sopar en algun dels moltíssims restaurants que hi ha a la zona. Recomano el Gurqui: és fantàstic i els seus amos són encantadors. I després, un bon gintònic a l'Oli en un llum, abans d'acabar la nit, com tantes vegades, a Luz de Gas o la Sala B.

»8. El millor viatge va ser...

Tots els que he fet els repetiria! La Xina, Malàisia, Singapur, Miami, Cuba, la costa oest dels Estats Units amb cotxe... Però sempre hi haurà el primer Nova York. La primera vegada que hi vaig anar va ser tal com l'havia imaginat tantes vegades. I ja hi he estat quatre. Posats a triar, passar-hi el cap d'any. Nova York amb fred i nevat és inigualable!

»9. Té alguna mania no confessada?

En tinc moltes, però, per sort, totes confessables...

»10. Si no visqués a l'Eixample, on li agradaria viure?

A Barcelona, provaria el barri de Gràcia. El trobo encantador! Si hem de fer maletes i agafar avions, doncs, com us deia abans: Nova York!

Que en el gremi dels periodistes hi ha moviment constant i fixatges estrella entre les cadenes, diaris i altres plataformes no és cap secret, i això ho sap bé Cristina Puig (Barcelona, 1972), una rodamón dels mitjans de comunicació. Després de fer els estudis pertinents a la UAB va anar a parar a la COPE, la polèmica cadena episcopal, "quan encara s'hi podia treballar", matisa. Després va venir el Canal Metro, on feia de dona del temps junt amb Tomàs Molina. A BTV va passar per totes les edicions d'informatius fins que va marxar a Catalunya Ràdio per a repassar l'actualitat econòmica. Va ser en una RAC 1 acabada d'estrenar on va coincidir amb l'Albert Om per fer-se càrrec de la unitat mòbil i el guió de les entrevistes de *L'hora del pati*. Després d'haver compaginat alguns treballs a la televisió amb el programa de ràdio diari, va acabar desembarcant al magazine de tarda de TV3 *El Club*, una vegada més amb l'Albert Om. Un programa que deixarà d'emetre's aquest juliol després de cinc anys en antena. Segur que no tardarem gaire a tornar a sentir a parlar d'aquesta inquieta periodista que, en les estones mortes, no deixa passar l'ocasió per a apuntar-se a un *karaoke*.

ProEixample

València, 307, 1r 2a
08009 Barcelona
Tel. 934 766 850
www.proeixample.cat

// inspiració a l'Eixample... : UN COLOM S'HA ATURAT DAMUNT DE LA TEMPESTA // ara fa 100 anys... // passatemp de l'Eixample: LABERINT

// comerços amb molta història: BAR URGELL 1930

CONTINGUTS

// editorial // l'entrevista de les 10: CRISTINA PUIG

// LES PRIMERES VINT PÀGINES DE L'HISTÒRIA DE L'EIXAMPLE

// l'Eixample al dia

LES PRIMERES VINT PÀGINES DE LA HISTÒRIA DE L'EIXAMPLE

És l'any 1840 i en una Barcelona emmurallada un jove humanista seu en una taula de fusta, suca la ploma i es disposa a respondre a una crida que acaba de fer l'Ajuntament. La ciutat està farta de les muralles, dels murs que l'ofeguen i que provoquen problemes d'higiene, epidèmies, una densitat de població intolerable i la impossibilitat d'evolucionar com a centre urbà i créixer industrialment, però la decisió d'enderrocar les parets depèn del Govern de Madrid, que de moment no s'ha mostrat partidari de fer-ho. Per intentar desencallar la situació, l'Ajuntament ha convocat un concurs de memòries que amb el títol *¿Qué ventajas reportaria Barcelona, y especialmente su industria, de la demolicion de las murallas que circuyen la ciudad?* [sic] recullin arguments a favor de l'enderrocament. El jove humanista —de formació científica, però versat també en literatura i història— es diu Pere Felip Monlau i amb la seva memòria, titulada *Abajo las murallas!!!*, serà l'únic barceloní que respongui a la crida de l'Ajuntament. Aquest text escrit tretze anys abans que finalment s'enderroqui la muralla de Barcelona és una defensa aferrissada de la necessitat de Barcelona de créixer i transformar-se en una ciutat moderna. Pere Felip Monlau va escriure en aquelles vint planes la primera reivindicació de l'Eixample barceloní.

Textos: Guillem Gisbert
Fotografies: Isaac Casals

L'enderroc definitiu de les muralles de Barcelona va començar el 7 d'agost de 1853, però la ciutat havia començat a reivindicar l'Eixample, la necessitat d'expandir-se més enllà dels murs pel Pla de Barcelona, ben bé tres dècades abans. El perímetre emmurallat no s'havia tocat des del segle XIV i havia quedat evidentment petit, però el Govern de Madrid no veia l'hora de donar llum verda al projecte. Abans de l'enderroc definitiu, Barcelona ho va intentar altres vegades, aprofitant sobretot *pronunciamientos* militars que podien aportar aires de canvi en el Govern central. Els intents anaven fracassant, però, i a vegades amb dures represàlies en forma de bombardeigs que castigaven la desobediència de la ciutat. Cal entendre *Abajo las murallas!!!*, de Pere Felip Monlau, en aquest context de duel amb Madrid —un any després de la seva publicació, una revolta va posar en perill la regència d'Espartero i Barcelona va aprofitar les circumstàncies per a començar uns treballs d'enderroc; sufocada la revolta, Espartero va manar reconstruir les parts enderrocades. Barcelona havia estat una ciutat emmurallada des de l'època romana, i eliminar aquell perímetre defensiu i de control administratiu suposava una revolució tant urbanística com política.

“Ceñir una población con fuertes murallas es querer oponerse á su desarrollo físico y á su progreso en todos ramos; es aprisionar á todos sus moradores; es querer parodiar miserablemente la fijacion del non plus ultra. [sic]” Amb aquesta frase destacada, Pere Felip Monlau va encapçalar el seu text, a tall de resum. Ens trobem davant d'un discurs convençut, que només veu avantatges en l'enderroc i inconvenients en la pervivència del mur. Però *Abajo las murallas!!!* no és un pamflet; el senyor Monlau argumenta la seva tesi, reivindicant les ciutats modernes que ja han passat a distingir entre els seus *cascos antics* i les seves parts modernes —sempre té l'ull a Londres i París. L'autor se centra en tres

Portada del tractat de Pere Felip Monlau *Abajo las murallas!!!*

Pere Felip Monlau

fototeca.cat

Mapa del recorregut de la muralla medieval de Barcelona i els seus portals.

temes bàsics, que són cabdals en la controvèrsia dels murs: la relació de Barcelona amb la guerra, la salut pública i el creixement industrial.

“¿Qué ventajas ha reportado Barcelona de tanto denuedo y heroísmo? [sic]” Pel que fa a la guerra, Monlau es mostra escèptic sobre la veritable efectivitat que puguin tenir uns murs a l'hora de convertir Barcelona en inexpugnable. Amb les noves tècniques bèl·liques, amb l'arribada de la pólvora, unes muralles poden significar llargs bombardeigs sobre un centre urbà i poca cosa més. El resultat d'un enfrontament dependrà més —diu l'autor— de la valentia dels dos exèrcits que no pas d'una paret que els separi. Servirien realment d'alguna cosa unes muralles a Barcelona, en cas d'atac? Més enllà d'enumerar ocasions en què una Barcelona ben emmurallada ha estat ben derrotada —en l'any 1714 hi troba un bon exemple—, Monlau remata l'argument escèptic amb un pronòstic: parant atenció a la decadència en què es troben els murs, els fossars, els baluards i les torres de la ciutat —una decadència que demana un manteniment que Barcelona no està disposada a finançar—, els murs desapareixeran igualment. Tard o d'hora les ciutats han de deixar de tenir aparença de castells.

“El aliento del hombre es mortal para su semejante.” La densitat demogràfica a la qual estava arribant Barcelona l'any 1840 era, sens dubte, un dels arguments més contundents per a reivindicar la necessitat que

la ciutat anés més enllà de Canaletes. Les xifres que Monlau presenta ho deixen clar: si l'any 1657 a Barcelona hi vivien 64.000 habitants, quan ell escrivia la seva reivindicació de l'enderroc dels murs la xifra s'havia més que duplicat —parla de 140.000 habitants—, sense que aquest augment s'hagués traduït en cap expansió territorial. Barcelona només havia gestionat la creixuda de ciutadans augmentant-ne la densitat; els carrers estrets, les cases de quatre plantes subdividides on s'aglomeraven entre quaranta i cinquanta persones i la desaparició dels horts i dels jardins interiors, tenien conseqüències sobre la salut pública. L'Eixample era necessari per una qüestió d'higiene: l'aire de la ciutat era infecte, les aigües estaven corrompudes, les terres estaven esgotades i havien quedat estèrils. Monlau aprofita l'avinentsa per a reflexionar sobre el futur de les ciutats, i en aquest aspecte no resulta especialment profètic —si més no, de moment—, quan teoritza sobre com de mancades de lògica i naturalitat estan les grans aglomeracions d'éssers humans. Prenguin nota: l'home del futur considerarà cosa de bàrbar això de viure en grans ciutats que només són “asilo del crimen y de los vicios [sic]” i que corrompen els éssers humans “lastimando su salud á la par que corrompiendo su corazon [sic]”.

“La mezcla fraternal de hábitos, costumbres é idiomas diversos familiariza á los hombres entre sí, desvanece necias antipatías, y á todos los hace en cierto modo practicamente cosmopolitas. [sic]” Monlau té bastant

La muralla travessava l'actual plaça de Catalunya.

La ronda de Sant Antoni marca un tram del recorregut de la muralla.

Fragment de la muralla que es pot observar des de l'ascensor que porta al vestíbul dels Ferrocarrils a la plaça de Catalunya.

El tram de muralla que passava pel carrer de Fontanella separava la ciutat del Pla de Barcelona.

La muralla resseguia el traçat del carrer de Pelai.

Un altre portal estava situat on convergeixen la ronda de Sant Pau amb el carrer de Sant Antoni.

La línia de la muralla seguia ronda de Sant Pau avall.

A la confluència de la ronda de Sant Antoni amb el carrer de Tallers hi havia un altre dels portals d'accés a la ciutat.

Al carrer de Jonqueres amb la Plaça d'Urquinaona s'hi trobava una altre portal d'accés a la ciutat.

clar que Barcelona està destinada a convertir-se en una gran capital moderna, que podrà rivalitzar amb París, Londres o Madrid. Enderrocar les muralles és, però, evidentment, una condició indispensable per a iniciar la transformació de la ciutat. Resulta fàcil imaginar les conseqüències immediates que, en l'àmbit de la indústria, es viuran en la Barcelona lliure de parets. Les deu fàbriques amb màquines de vapor que hi ha a la ciutat mentre Monlau escriu es triplicaran —o quadruplicaran—, i això implicarà una conseqüent competència entre aquestes empreses, la qual acabarà desembocant en el perfeccionament dels productes manufacturats. Tot plegat augmentarà les exportacions dels productes barcelonins i donarà riquesa als seus ciutadans. Però, més enllà dels aspectes econòmics durs, la visió de Monlau de la Barcelona eixamplada també és la d'un humanista que vol una capital més cosmopolita que atraurà estrangers —capitalistes creadors d'indústria, però també autoritats científiques i literàries— i on proliferaran biblioteques, museus, teatres, gabinets de lectura, escoles de natació i casinos.

“Pero en contra de este derribo se levantarán oposiciones de varias clases”. Els arguments són de pes, el diagnòstic irrefutable, però l'autor d'*Abajo las murallas!!!* sabia que si estava reivindicant una revolució urbanística era perquè molta gent no n'estava convençuda. Quines van ser les veus que va caldre combatre per a fer de l'Eixample una realitat? Era previsible l'oposició dels militars, que veurien la caiguda del mur com un símbol de la caiguda de la seva autoritat; una altra objecció era administrativa: com substituir les taxes que pagaven els que entraven o sortien de les muralles? Monlau considerava aquest impost injust;

però, mostrant-se conciliador, va apuntar que es podria mantenir substituint el mur per una senzilla tàpia; tampoc no hi estarien d'acord els propietaris dels immobles de dins els murs, però calia defensar l'interès general per sobre del particular —i tenir en compte els futurs interessos dels futurs propietaris de la Barcelona nova—; potser alguns estrangers, o des de Madrid, veurien amb reticència la creació d'una nova capital industrialment potent, però això havia de ser, més que un inconvenient, un estímul. Per a Monlau, el pas que calia donar era clar, però eren tantes aquestes veus contràries que, realment, no tenia clar què preparava el futur per a Barcelona. Potser per això va acabar *Abajo las murallas!!!*, més enllà de les argumentacions, amb una solució dràstica que finalment no seria necessària: “Queden dentro de murallas los que viven del presupuesto público; permanezca aquí ahogándose la Barcelona oficial; pero los que viven de su trabajo, profesión ó industria, la Barcelona manufacturera é industriosa, puede y quiere respirar con libertad é independencia. Al campo, pues, y fundarémos, si es preciso, una NUEVA BARCELONA! [sic]”

* La memòria *Abajo las murallas!!!*, de Pere Felip Monlau, es pot consultar íntegrament a la Biblioteca de Catalunya.

// L'EIXAMPLE AL DIA

_ ELS JARDINS DE CÀNDIDA PÉREZ

El 3 de juny es va celebrar una festa per a donar nom a l'interior d'illa amb accés pel carrer del Comte Borrell, 44. A partir d'ara portarà el nom de Jardins de Càndida Pérez, cupletista i compositora originària d'Olot. L'espai, al qual s'accedeix pel passatge del costat de la Biblioteca de Joan Oliver, ha rebut el nom a partir d'un procés de participació dut a terme al CEIP Ferran Sunyer. És per això que la festa va comptar amb la participació especial dels alumnes de l'escola, que van oferir l'actuació del seu grup de sardanes, els grallers i la coral. La regidora del Districte de l'Eixample i presidenta de ProEixample, Assumpta Escarp, i l'alcalde d'Olot, Lluís Sacrest, van assistir a l'acte, en el qual també es va poder escoltar un duet que interpretava alguns dels cuplets de Càndida Pérez.

Assumpta Escarp, regidora del districte de l'Eixample i presidenta de ProEixample i Lluís Sacrest, alcalde d'Olot

_ TRET DE SORTIDA DE L'ANY CERDÀ

Els actes commemoratius de l'Any Cerdà, la celebració dels 150 anys de l'aprovació del Pla de Reforma i Eixample de Barcelona obra del cèlebre enginyer, van començar el juny. Durant tot un any la ciutat oferirà activitats de tota mena per a celebrar aquest aniversari. Podrem visitar exposicions, fer itineraris per la ciutat per a entendre el canvi històric que va suposar la seva aplicació, assistir al cicle divulgatiu de les biblioteques i centres cívics del districte de l'Eixample que explicaran la influència del Pla en la vida quotidiana de les persones, recordar la celebració dels Jocs Florals a la ciutat i apuntar-nos a cursos d'aprofundiment en l'obra de Cerdà, a congressos internacionals amb experts en urbanització o a la conferència que donarà l'escriptor i periodista Lluís Permanyer. Totes aquestes activitats i moltes altres es poden consultar a la pàgina web www.anycerda.com.

Enric Terrida, arquitecte del projecte.

_ LA PRIMERA PEDRA D'UN EDIFICI D'EQUIPAMENTS

L'Esquerra de l'Eixample tindrà un nou edifici d'equipaments al carrer del Comte Borrell, 305. El 15 de maig se'n va col·locar la primera pedra en un acte que van presidir l'alcalde de Barcelona, Jordi Hereu; la consellera de Salut, Marina Geli; la regidora del Districte, Assumpta Escarp, i l'arquitecte del projecte, Enric Tarrida, del despatx d'arquitectes Aranyó Ensenyat Tarrida. El futur edifici, que tindrà una superfície total de 2.636 m², acollirà un centre d'atenció primària (CAP) i un centre de serveis socials (CSS) i donarà cobertura a gairebé 38.000 veïns de l'Esquerra de l'Eixample.

Jordi Hereu, alcalde de Barcelona, Marina Geli, consellera de Salut i Assumpta Escarp, regidora del districte de l'Eixample i presidenta de ProEixample

// INSPIRACIÓ A L'EIXAMPLE...

Un colom s'ha aturat damunt de la tempesta

Un colom s'ha aturat damunt de la tempesta. La frase és maca, no ho poden negar, però normalment resulta difícil de col·locar en un text. Com a metàfora seria arriscada —potser valdria com a vers *beatnik*— i com a descripció literal, en fi, no dibuixa precisament una escena que es vegi cada dia. Aquesta tarda de juny, però, a l'avinguda de Gaudí, a la intersecció entre Castillejos i Indústria, l'escena permet dir sense cap mena de problema —i, ai, quan a la vida apareixen aquest tipus d'ocasions val més aprofitar-les— que un colom s'ha aturat damunt de la tempesta.

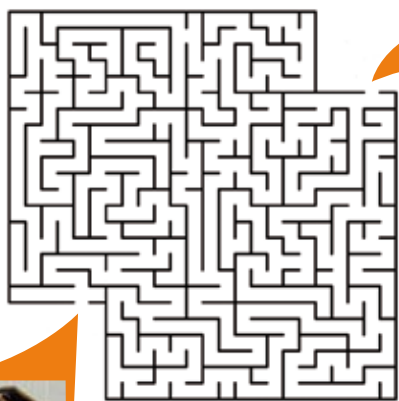
Cal agrair l'oportunitat a Apel·les Fenosa (Barcelona, 1899-París, 1988) i a la seva escultura *El bon temps perseguint la tempesta*. Es tracta d'una de les últimes peces d'aquest escultor català, a qui per generació va tocar superar el Modernisme i que de ben jove va iniciar una estreta relació amb França —primer atret pel París de les avantguardes, on va fer amistat amb Pablo Picasso; després, acabada la Guerra Civil, vivint-hi l'exili. Fenosa va exposar en grans capitals d'arreu del món —Londres, Nova York o Tòquio en són exemples— i en els seus catàlegs van escriure-hi grans autors del seu temps, com ara Max Jacob, Paul Eluard, Jean Cocteau —des del vessant francès— o Josep Carner i Salvador Espriu —des del català. L'any 1984 Pasqual Maragall va inaugurar a l'avinguda de Gaudí aquesta *El bon temps perseguint la tempesta*. Urbanísticament, l'emplaçament està triat: en l'espai buit que queda entre les dues figures, en els centímetres de tensió absoluta que separen els protagonistes, si mirem l'obra encarats a muntanya hi veiem emmarcat l'Hospital de Sant Pau; si ho fem mirant a mar, entre el bon temps i la "tempesta" hi ha les punxes de la Sagrada Família.

Un colom s'ha aturat damunt de la tempesta i al seu voltant en passegen uns quants més, com si valoressin la possibilitat d'enfilarse també en el bronze. Els pessics dels dits d'Apel·les Fenosa en el motlle encara s'aprecien sota de les urpes de la bèstia i, en general, en totes les textures de l'escultura, que s'ha entès com una al·legoria de la lluita entre contraris —entre el bé i el mal, entre la pau i la guerra—; i la impressió és que Fenosa va donar al tema una lectura optimista: el bon temps persegueix la tempesta amb aparença angelical, amb cara d'èxtasi místic. El mou una pulsio tan poc agressiva com inexorable. Un pam d'espai buit, de persecució, i apareix la tempesta, molt més fràgil, deforme, víctima de l'angoixa, fugint a la desbandada. Al mig de l'avinguda de Gaudí, Fenosa conclou: és qüestió de temps; el mal ha perdut els papers i improvisa amb poca dignitat.

L'esperit optimista de l'escultor en l'obra es ratifica en una anècdota en la biografia que li va escriure la seva vídua, Nicole Fenosa. La companya de l'escultor hi recorda les circumstàncies de creació d'*El bon temps perseguint la tempesta* que connecten, per cert, les dues obres monumentals de Fenosa que té Barcelona —l'escultura *A Pau Casals* va ser inaugurada l'any 1982 i es troba a l'entrada del Turó Parc. El vespre de finals de la primavera de 1978 en què se situa l'acció, Apel·les Fenosa tenia setanta-nou anys. Vam arribar al Vendrell a mitjan juny. L'Apel·les em va demanar que tornés a posar a l'hangar on va realitzar el monument a Pau Casals una taula, cadires i sobretot una ala d'àngel de guix. Quan va tenir l'ala entre les mans la va col·locar verticalment i va modelar un àngel que la cavalcava. Em va dir: "Ha arribat el bon temps."

// passatemps de l'Eixample

Un grup de turistes està fent un recorregut per l'Eixample per veure de prop els edificis més significatius de l'arquitecte Lluís Domènech i Montaner. Acaben de visitar el Palau Ramon Montaner (propietat d'un parent de l'arquitecte), situat al número 278 del carrer Mallorca, i ara volen anar al Passeig de Gràcia número 35 per contemplar la Casa Lleó Morera. Podries marcar-los el camí a través d'aquest laberint?

Si voleu rebre gratuïtament les nostres publicacions, podeu fer-nos arribar aquesta butlleta per fax al núm. 934 575 148 o per correu al carrer de València, 307, 1r, 2a, 08009 Barcelona. Si ho preferiu podeu enviar-nos les vostres dades a l'adreça de correu electrònic proeixample@proeixample.cat. Les publicacions només es distribuïran a Barcelona ciutat.

NOM:

COGNOMS:

DOMICILI:

NÚM:

PIS:

CODI POSTAL:

POBLACIÓ:

TELÈFON:

E-MAIL:

Aquestes dades seran incloses en una base de dades per a ús exclusiu de ProEixample amb la finalitat de poder-vos informar dels nostres serveis i activitats. De conformitat amb el que disposa la LO 15/1999, en cap cas seran cedides o venudes a tercers, conservant en tot moment la possibilitat d'exercir els vostres drets d'accés, rectificació i cancel·lació de dades.

SIGNATURA:

// ara fa 100 anys...

Del 26 de juliol al 2 d'agost de 1909, Barcelona es va veure sacsejada per l'anomenada Setmana Tràgica, unes jornades d'enfrontaments als carrers entre els obrers en vaga general i l'Exèrcit, amb la guerra del Marroc i l'anticlericalisme com a rerefons. El temple de la Sagrada Família es va denominar expiatori per compensar tots els convents i esglésies cremats durant aquells dies.

Es van plantar els primers til·lers a la Rambla de Catalunya. Des d'aleshores, la seva olor particular recorda als passejants la presència d'aquests arbres centenaris.

La nit del 8 de setembre de 1909 es va representar per primera vegada l'òpera *Cavalleria rusticana*, de Mascagni, al Teatre Novedades (carrer de Casp, 1), amb motiu d'un congrés esperantista celebrat a la ciutat.

Es podia comprar un lot de terrenys d'aproximadament 1.400 metres quadrats a prop de l'avinguda Diagonal per unes 60.000 pessetes (360 euros aproximadament), o adquirir un piano per 300 pessetes (uns 2 euros).

// comerços amb molta història

BAR URGELL 1930 C/ CONSELL DE CENT, 189 BAIXOS

Setanta-vuit anys de menús del dia

Una dotzena de taules esperen ben parades l'arribada dels clients del migdia. Quatre —cinc, comptant-hi la de l'equip d'E— ja han estat ocupades: una noia fa glops mecànics d'una cervesa mentre llegeix les últimes pàgines d'una novel·la; un avi punxa mandonguilles, acompanyades d'ous ferrats i patates —és un "Sol de albóndigas", segons el menú—; dues senyores mengen amanida i beuen vi rosat a sota d'un televisor on comença el telenotícies; dos transsexuals exuberants encenen cigarrets i demanen cafès. El cambrer atén la clientela uniformat a la manera clàssica —pantalons negres, camisa blanca, corbata negra. Sembla que fa joc amb les parets de fusta, el prestatge raconer amb figuretes de Lladró, el terra enrajolat i el nom de l'establiment, 'Bar Urgell 1930'. Fa setanta-vuit anys que entre aquestes quatre parets d'un xamfrà de l'Eixample es serveixen menús del dia.

Actualment.

La Rosa Parramon feineja darrere la barra de marbre i desitja bona tarda a la clientela. que mica en mica va ocupant les últimes taules que quedaven lliures. Alguns d'aquests clients fa dècades que creuen la porta d'aquest local d'Urgell amb Consell de Cent: "En conservem un des dels anys trenta", explica la Rosa, "fa poc va tenir un infart, però se n'ha sortit". Ella i la seva germana Montse —que és a la cuina, fent els dinars— són la tercera generació de Parramon al local. La història de l'establiment es deu remuntar més enllà de 1930, perquè quan l'avi Joan Parramon i Urpí —fill de Sant Sadurní d'Anoia— va llogar-lo, ja era un bar. Ell i la seva dona, Rosa Pi, pagaven dos duros mensuals per arrendar l'establiment i finalment van decidir comprar-lo. En aquella època, és clar, el local es deia 'Bar Urgel', en castellà i sense la data d'inauguració, que encara no es considerava rellevant. Després va venir la Guerra Civil i la parella va voler allunyar els seus tres fills del perill de les bombes: la Rosa va marxar amb les criatures a Lliçà d'Amunt, el poble de la seva infantesa. El més petit, en Joan, que tenia un any i havia nascut en unes estances que es troben en el mateix local del Bar Urgell 1930 i que avui s'utilitzen de magatzem, seria el futur pare de la Rosa i la Montse. Amb la família fora, l'avi Parramon va obrir cada dia de la guerra que va poder i va salvar el negoci.

La Rosa i la Montse sota la caricatura del seu pare.

Per sobre el local s'alça un edifici modernista.

Després de la dificultat òbvia que va ser la Guerra Civil per al jove establiment dels Parramon —i per a tants altres comerços amb molta història que han anat passant per aquesta contraportada—, els seixanta anys llargs que han vingut a continuació han estat més plàcids. Sense bombes pel mig, l'única cosa necessària per a mantenir viu el local ha estat, i ja és molt, la constància, les hores i més hores de feina. Aquell Joan petit que havien portat amb bolquers a Lliçà d'Amunt es va fer gran i en casar-se va decidir-se a continuar el negoci familiar. La transició amb els pares fundadors la va fer a principis dels setanta, explica la Rosa. El Bar Urgell 1930 va entrar dins la segona generació de Parramon, una etapa que duraria trenta anys, fins que en el tombant de mil·lenni se'n va fer càrrec ella. Canvis en tots aquests anys? "Més aviat pocs", explica la Rosa. "Veieu aquestes rajoles més clares? Aquí abans hi havia una mampara que separava la barra de les taules. Quedava tot més recollit". "Darrere de la mampara", segueix la Rosa, "m'han explicat que hi havien pres cafè alguns artistes, com ara el pintor Josep Maria Guinovart, en Paco Martínez Soria o en Josep Maria Espinàs". Quan li preguntem si hi ha cap producte que s'hagi mantingut darrere de la barra del Bar Urgell durant els seus setanta-vuit anys d'història, la Rosa i la Montse, que acaba de sortir de la cuina, no ho dubten: "El vermut i el vi de Gandesa". Davant de la cara de circumstància que ha fet l'equip d'E en sentir el segon producte, la Rosa intenta descriure'l: "És un vi mig blanc, mig rosat, molt fort". "A mi, no m'agrada gens", diu la Montse. "A mi, de tant en tant sí que m'agrada beure'n", diu la Rosa, que surt de la barra i se'n va a la cuina, passant per sota d'una caricatura que van fer al seu pare fa anys, a Platja d'Aro. La Rosa surt de la cuina amb una copeta de vi mig blanc, mig rosat, i l'ofereix als intrèpids reporters.

